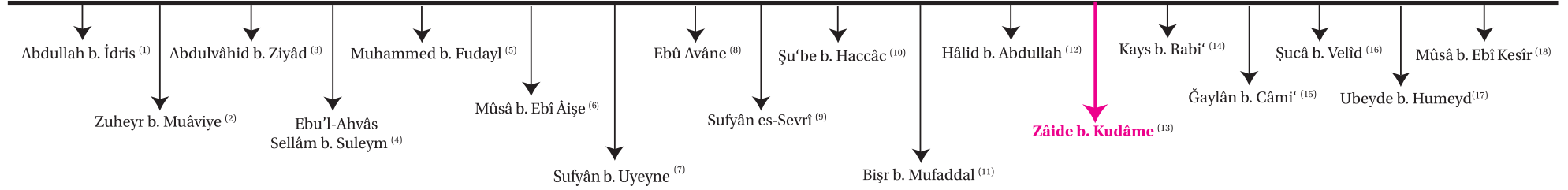

TEŞEHHÜDDE PARMAK İŞÂRETİ İLE İLGİLİ VÂİL B. HUCR HADÎSİ PARMAĞI HAREKET ETTİRME RİVÂYETİNİN ŞÂZ VE ZAYIF OLUŞU

Bu hadîsi Vâil radiyallâhu anhu'dan Kuleyb, ondan da oğlu Âsım, Âsım'dan da içlerinde büyük hâfızların ve imamların olduğu bir cemâat rivâyet etmiştir. Râvîlerden Zâide b. Kudâme -sika olmakla birlikte- içlerinde kendisinden daha sebt ve daha hâfız kimseler bulunan topluluğun tümüne (17 râvîye) muhâlefet ederek diğer râvîlerin hiçbirinin zikretmediği "parmağını hareket ettirdiği" lafzını (يَحْرُكُهَا) ziyâde etmiştir. Bu lafzın sahîh olmadığında, şâz ve zayıf olduğunda hiçbir şek yoktur.

Vâil b. Hucr
↓
Kuleyb b. Şihâb
↓
Âsım b. Kuleyb
↓

Sahâbeden parmak işâreti hakkında sahîh veya zayıf rivâyeti bulunanların (13 sahâbi) hiç birinin hareket ettirmeyi rivâyet etmemesi de Zâide b. Kudâme'nin bu lafızda hatâ ettiğine, bu lafzın şâz ve zayıf olduğuna delâlet etmektedir. Parmakla işâret etmek şu sahâbilerden gelmiştir: İbn Zubeyr (Müslim), İbn Umer (Müslim), Ebû Humeyd es-Sa'îdî (Ebû Dâvûd), Ebû Katâde (Ahmed), Ebû Hurayra (Tirmizî), Sa'd b. Ebî Vakkâs (Ebû Dâvûd), İbn Abbâs (Beyhakî), Hufâf b. İmâ (Ahmed), Numeyr el-Huzâî (Ebû Dâvûd), Esmâ b. Hârise (Taberânî), Abdurrahmân b. Ebzâ (Ahmed), Muâz b. Cebel (Taberânî), Şihâb b. Mecnûn (Tirmizî)

Hadîsin Metni:

"Dedim ki: Nasıl kılıyor diye Rasûllâh sallallahu aleyhi ve sellem'in namazına mutlaka bakacağım. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kalktı, kibleye doğru dönüp tekbîr aldı ve ellerini kulakları hizâsına kadar kaldırdı. Sonra sağıyla solunu tuttu. Rukûya gitmek istediğinde aynı şekilde ellerini kaldırdı. Sonra ellerini dizlerinin üzerine koydu. Başını rukûdan kaldırdırca aynı şekilde ellerini kaldırdı. Secde edince de başını önünde, (tekbîrdeki gibi elleri ile başını) aynı konumda koydu. Sonra sol ayağını döşeyerek oturdu, sol elini sol uyluğuna koydu. Sağ dirseğini de kaldırarak (elini) sağ uyluğunun üzerine koydu. Elinin iki parmağını (küçük ile yanındakini) yumdu (diğer ikisiyle de) bir halka yaptı. Onu işte böyle yaparken gördüm. Râvî Bişr baş parmak ile orta parmağı halka yapıp işâret parmağı ile de işâret etti."

(1) İbn Mâce (912); İbn Huzeyme (477); İbn Hibbân (1945); İbn Ebî Şeybe (2/485).

(2) Ahmed (4/318); Taberânî, el-Kebîr (84); el-Hatîb, el-Faslu li'l-Vasli'l-Mudrec (1/452).

(3) Ahmed (4/419); Beyhakî (1/2); el-Hatîb, el-Faslu li'l-Vasli'l-Mudrec (1/450).

(4) Tayâlisî (1113); Taberânî, el-Kebîr (80, 44); İbnu'l-Munzir, el-Evsat (1255); Ebu's-Şeyh, Tabakâtu'l-Muhaddisîn (779).

(5) İbn Ebî Şeybe (2/570); İbn Huzeyme (478).

(6) Bezzâr (4489).

(7) Nesâî (3/35); Humeydi (885); Taberânî, el-Kebîr (85); Dârakutnî (1/290).

(8) Taberânî, el-Kebîr (90); Beyhakî, Ma'rifetu's-Sunen (878); el-Hatîb, el-Faslu li'l-Vasli'l-Mudrec (1/448).

(9) Abdurrezzâk (2522); Ahmed (4/316, 317, 318); İbn Ebî Şeybe (1/260); Nesâî (3/35); İbn Huzeyme (479); Taberânî, el-Kebîr (22/78); Tahâvî, Şerhu'l-Âsâr (1/196); Beyhakî (2/112).

(10) Ahmed (4/319); İbn Huzeyme (697, 698); Taberânî, el-Kebîr (83).

(11) Ebû Dâvûd (726, 957); Nesâî (2/894); İbn Mâce (867); Bezzâr (4485); Taberânî, el-Kebîr (86); İbn Hazm, Muhallâ (3/4); Beğavî, Şerhu's-Sunne (563); el-Hatîb, el-Fasl (1/451).

(12) Beyhakî (2/1); el-Hatîb, el-Faslu li'l-Vasli'l-Mudrec (1/449).

(13) Ebû Dâvûd (727); Nesâî (2/126); Ahmed (4/318); Dârimî (1357); İbnu'l-Cârûd (208); İbn Huzeyme (714); İbn Hibbân (1860); Taberânî, el-Kebîr (82); Beyhakî (2/27).

(14) Taberânî, el-Kebîr (82).

(15) Taberânî, el-Kebîr (88).

(16) el-Hatîb, el-Faslu li'l-Vasli'l-Mudrec (1/452).

(17) el-Hatîb, el-Faslu li'l-Vasli'l-Mudrec (1/452).

(18) Taberânî, el-Kebîr (89).

متن الحديث:

«قُلْتُ لَأُنْظُرَنَّ إِلَى صَلَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَيْفَ يُصَلِّي، قَالَ: فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ فَكَبَّرَ فَرَفَعَ يَدَيْهِ، حَتَّى حَادَّتَا أُذُنَيْهِ، ثُمَّ أَحَدَ شِمَالَهُ بِيَمِينِهِ، فَلَمَّا أَرَادَ أَنْ يَرْكَعَ رَفَعَهُمَا مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ وَصَعَ يَدَيْهِ عَلَى رُكْبَتَيْهِ، فَلَمَّا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ، رَفَعَهُمَا مِثْلَ ذَلِكَ، فَلَمَّا سَجَدَ وَصَعَ رَأْسَهُ بِذَلِكَ الْمَنْزِلِ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ، ثُمَّ جَلَسَ فَافْتَرَشَ رِجْلَهُ الْيُسْرَى، وَوَصَعَ يَدَهُ الْيُسْرَى عَلَى فَخِذِهِ الْيُسْرَى، وَحَدَّ مِرْفَقَهُ الْأَيْمَنَ عَلَى فَخِذِهِ الْيُمْنَى، وَقَبَضَ تِنْتَيْنِ وَحَلَقَ حَلَقَةً، وَرَأَيْتُهُ يَقُولُ هَكَذَا. وَحَلَقَ بِشَرِّ الْإِبْهَامِ وَالْوُسْطَى وَأَشَارَ بِالسَّبَابَةِ».

Sahâbe ve Tâbiünden Gelen Âsâr:

Sahâbe ve tâbiünden gelen âsârda da sâbit olan işârettir, hareket ettirmek değil. Bu konudaki rivâyetler Âişe, Kays b. Sa'd, Süleymân b. Ebî Yahyâ, Mucâhid b. Cebr, Kesîr b. Eflah, Hayseme, İbn Sîrîn, İbrâhîm en-Nehâ'î, Urve b. Zubeyr'den gelmiştir.

İmâm Ahmed'in Kavli:

Ehl-i Sünnet'in imâmı Ahmed b. Hanbel rahmetullahi aleyh'e: Kişi namazda parmağıyla işâret eder mi? diye soruldu. İmâm: "Evet, sertçe!" dedi. [İbn Hânî, Mesâil (393)] Parmak işâretinin sertçe olması parmağın eğik değil, dik ve düzgün tutulmasıdır.